

Gümrük Birliği algoritmasını yeniden kodlamak

Türkiye'nin AB süreci küresel düzeydeki gelişmeler, krizler ve fırsatlardan bağımsız değerlendirilemez. Gündemde Gümrük Birliği'nin güncellenmesi var: Tarım, hizmetler ve kamu ihalelerinde uyum iyi; ihtilafların çözümü önemli.

Bahadır Kaleağası

TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi ve
Genel Sekreteri ve Bosphorus Enstitüsü
Başkanı (Paris)

bahadir@kaleagasi.net

Yıl 1995, Brüksel...

Avrupa Parlamentosu...

- Türkiye önemli ülke, kaybetmeyelim.
- Evet, fakat demokrasi sorunları ciddi, değerlerimiz de önemli!
- Dünya hızla değişiyor, Avrupa ekonomisi daha hızlı büyümeli.
- Korumacılığa dikkat, iç siyasal durumlarımız da önemli!
- Türkiye ile Gümrük Birliği'nde kazan-kazan gerek, yoksa süreç ilerlemez.
- Aynı anda demokrasi konusunda ilerleme gerekir, kamuoyu önemli!

Yıl 2016, Brüksel...

Avrupa Parlamentosu...

• ...

Aynı diyalog, aynı ünlem işaretleri.

Doğal olarak yirmiyi aşkın yıl içinde dünya siyasi atlası ve küresel ekonomide çok farklı etkenler devreye girdi: İnternet, Çin, Dünya Ticaret Örgütü, terör, finansal kriz, Arap kayıp baharı, G20, Trump... Daha da önemlisi şimdi Sanayi 4.0 devriminin zaman-mekân vorteksine girdik. Yirmi yıl önce ancak bilimkurgu filmlerinin konusu olabilecek ürün ve

hizmetler hayatımızın merkezinde. Fiziksel dünya akıllı telefonlarımızdaki uygulamalara taşıyor; büyük veri, yapay zekâ, üç boyutlu baskı, nanoteknolojiler, temiz enerji teknolojileri, nöro-bilim...

Türkiye'nin AB süreci küresel düzeydeki gelişmeler, krizler ve fırsatlardan bağımsız değerlendirilemez. Gündemde Gümrük Birliği'nin güncellenmesi var: Tarım, hizmetler ve kamu ihalelerinde uyum iyi; ihtilafların çözümü önemli. Bu hedefleri meşru kılan bilanço ve çok ötesine odaklanmayı gerektiren stratejimiz berrak olmalı.

Bilanço

Gümrük birliği AB ile Türkiye arasında 1963 Ortaklık Anlaşması'nın bir kurumsal aşaması olarak tasarlanmıştı. AB bazı sektörel kotalar dışında,

sanayi ürünlerinde kendi gümrük tarifelerini Türkiye'ye sıfırlamış, Türkiye de kendi yükümlülüğü açısından son tarih olan 1995'e gelmişti. Gümrük Birliği Ortaklık Konseyi kararı olan bir belgedir. Türkiye AB'nin Gümrük Birliği alanına girmede; taraflar arasında kendine has koşulları olan bir gümrük birliği düzenlendi. Daha sonraki aşama tam üyelik olacaktı. Fakat Türkiye soğuk savaş sonrası dünya ve Avrupa politikasını iyi okuyamadı, demokratik reformlarda gecikti, fırsatları kaçırdı. AB de Türkiye'yi kaybetme riskini dikkate alarak koşullar oluştukça olumlu kararlarla Türkiye'yi tam üyelik yolunda tuttu, fakat ısrarcı bir himaye ile arkadan itmedi.

Geçen yıllarda kaçan tarihsel fırsatlara rağmen, Türk ekonomisi Gümrük Birliği'nden

genel olarak olumlu etkilendi. En belirgin gösterge daha çok kalemdede, daha çok ihracat oldu: tekstil, otomotiv, elektronik, beyaz eşya, makine... Daha çok dış yatırım geldi: AB kökenli yatırımların payı dörtte üç. Toplumsal kalkınma olumlu etkilendi: halka daha kaliteli ürün ve hizmet, tüketici hakları, gıda güvenliği, çevre standartları, sosyal koşullar, rekabet politikası... Şirketler için ileri Avrupa koşullarında üretim, yönetim, denetim ve rekabet disiplini geldi. Irak'tan Çin'e diğer ülkelerin Türk ürünlerine artan itibarı, dünyayla artan ve çeşitlenen ticaret Türkiye'yi küresel rekabette güçlendirdi. Uluslararası açılımları daha etkili, daha güvenilir bir ekonomik yapıya kavuştuk.

Bazı hatalı analizlerde gündeme getirilen "ithalattan gümrük vergisi geliri kaybı" ise

ancak ilk bir-iki yıl için yapılabilir. "Gümrük Birliği olmasıydı" varsayımı yanıltıcı. Gümrük Birliği ile standartları, uluslararası marka değeri ve dolayısı ile rekabet gücü artan Türk sanayisi uluslararası krizlerden az etkilendi. Gümrük Birliği olmasıydı ithalat da buna göre bambaşka verilerle şekillenirdi.

Tabii olumsuzluklar da bilançoya işlendi. Gümrük Birliği tam üyelik öncesi bir aşama olarak tasarlanmıştı. Fakat tam üyelik uzadıkça Türkiye'nin AB karar sistemi dışında olmasından kaynaklanan sorunlar belirginleşti. Diğer yandan, Gümrük Birliğini serbest ticaret anlaşmasına dönüştürmek de iyi olmaz. Türk ekonomisinin uluslararası açılımları ve marka değeri açısından olumsuz olur. Serbest ticaret anlaşmalarının serpiildiği küresel ekonomide

Türkiye'nin rakip ülkelere göre karşılaştırmalı ekonomik üstünlüğünü erir. Ayrıca, Dünya Bankası'nın da işaret ettiği gibi, serbest ticaret anlaşması yerine Gümrük Birliği olması sayesinde yüzde yedi oranında ek ihracat artışı kazanılıyor.

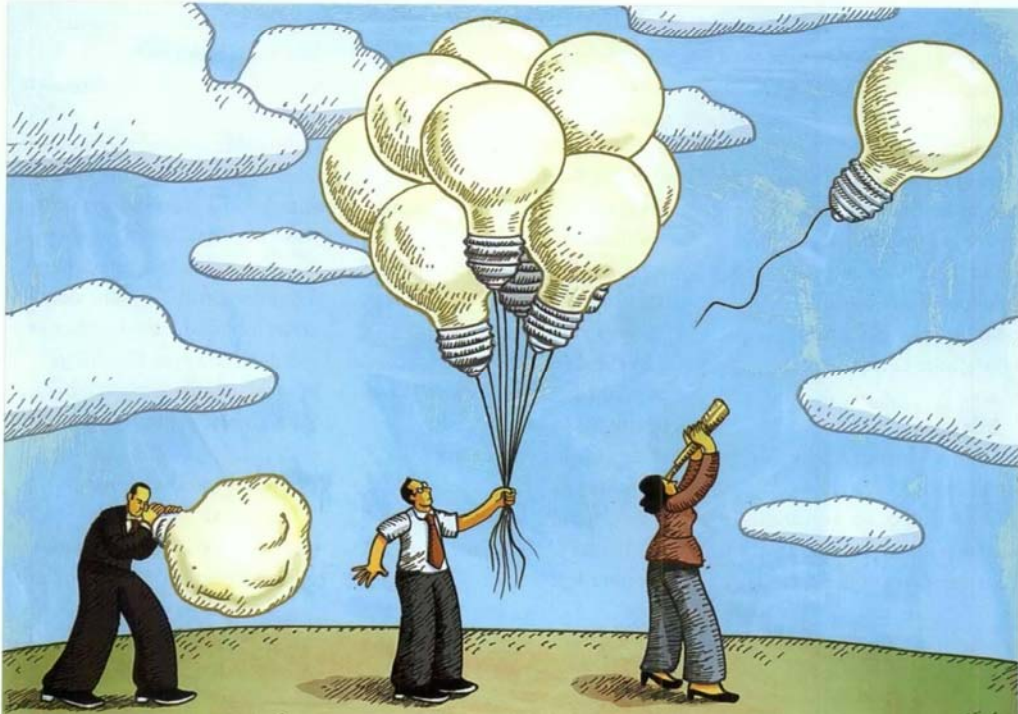
Strateji

AB son yıllarda ticaret anlaşmalarını çoğaltıyor, ABD ise süresi belirsiz bir içine dönme dalgasına maruz. Buna rağmen ABD ve AB arasındaki ekonomik ortaklık ve mevzuat yakınlığı ileri derecede. Yeniden kurgulanması olası bir Transatlantik alanda Türkiye de yer almalı.

Avrupa özel sektörünün temsil kuruluşu ve Türkiye'yi TUSİAD ve TİSK'in temsil ettiği BusinessEurope da resmi tutumunda Türkiye'yi bu yönde destekliyor. Avrupa

ekonomisinin ortak çıkarları için, dünyada daha güçlü bir Avrupa için Türkiye'nin Transatlantik ekonomiye dâhil olmasını, gümrük birliğinin güncellenmesini ve AB'ye katılım müzakerelerinde ilerlenmesini Avrupa iş dünyasını temsil eden BusinessEurope açık bir dille savunuyor.

Ekonomik aktörler açısından her şirketin iş ortamını, sektörel stratejilerini ve piyasa değerini doğrudan etkileyecek bir döneme girdik. Dünya ekonomisi çok eksenli bir yönde, enerji, siyaset, teknoloji ve ekoloji gibi alanların birbirinden ayrılmayacağı sürekli bir "big bang" içinde geliyor. Eşzamanlı olarak, Avrupa'da birlik süreci "farklılaştırılmış entegrasyon" sistemine doğru evrim içinde: geniş bir AB ekonomik ve siyasal çemberi, merkezinde çekirdek

Euro alanı. Brexit dosyası da bu çok çemberli geniş AB senaryosunu pekiştiriyor. Türkiye dosyası da bu çerçevede hızla ilerler, Türkiye geniş AB'ye üye olur.

Bunun için gerekli adımlar, Türkiye'nin 21. yüzyıldaki kalınma denkleminin de enerji kaynaklarıdır aynı zamanda. Türkiye bu küresel ortamda, ancak demokrasi, hukuk devleti, özgürlükler ve insan sermayesi yüksek bir toplum olarak siyasal saygınlık ve ekonomik çekim gücü sahibi olabilir. Türk ekonomisinin de uluslararası marka değeridir söz konusu olan.

Tutum

2016 Kasım ayında Avrupa Parlamentosu AB ve Türkiye'den paydaşlarla Gümrük Birliği üzerine bir toplantı yaptı: Özel sektör, sendikalar, uzmanlar... Türk özel sektörünü her zaman

Avrupa Birliği
son yıllarda ticaret anlaşmalarını çoğaltıyor, ABD ise süresi belirsiz bir içine dönme dalgasında. Buna rağmen ABD ve AB arasındaki ekonomik ortaklık yakınlığı ileri derecede. Yeniden kurgulanması olası bir Transatlantik alanda Türkiye de yer almalı.

olduğu gibi Avrupa iş dünyasının temsil kuruluşu BusinessEurope üyesi olarak TÜSİAD'ın yanı sıra, Avrupa kobilerinin kuruluşu UEAPME'nin üyesi TÜRKONFED temsil etti. Ayrıca kadın girişimcilerin sesi KAGİDER'e de söz verildi. Yirmibir yıl sonra birbirine bağlı

iki konuyu yeniden konuştuk. Birincisi, AB ve Türkiye'nin küresel ekonomideki ortak çıkarları. İkincisi, Gümrük Birliği sürecinin eski zamanlarda başarılı olan "demokratik reform kaldırıcı" etkisinin yeniden yüklendiği, yeni bir entegrasyon algoritması. TÜSİAD da Gümrük Birliği konusundaki tutumunu bu değerlendirmeler yörüngesinde tanımladı:

"Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve AB'ye tam üyelik hedefini destekleyecek yönde mevzuat uyumu çalışmalarının hızlandırılması TÜSİAD için stratejik önceliktir. Tüm yuvarlak masa, çalışma grupları ve de temsilcilikler çalışma ve etkinliklerinde bu yönde Türk iş dünyasının uyum stratejilerini gündeme alacaklardır."
(TÜSİAD Yönetim Kurulu Kararı, 9 Şubat 2017). **FD**